Γιατί η αριστερά δεν έχει παραγίνει «woke»* και γιατί αυτό δεν θα ήταν πρόβλημα

**Παρότι ο όρος woke πηγαίνει αρκετά πίσω στο παρελθόν, τα τελευταία αρκετά χρόνια χρησιμοποιείται κατά βάση από την alt-right, η οποία τσουβαλιάζει στη χρήση του οτιδήποτε αντιτίθεται στο όραμα μίας κοινωνίας οργανωμένης στα πρότυπα του (τηρουμένων των αναλογιών) διεθνούς και ελληνικού «πατρίς – θρησκεία – οικογένεια». Αυτό σημαίνει πως "woke" μπορεί για τον χρήστη του να είναι οτιδήποτε, από τα φιλελεύθερα identity politics, τον από τα πάνω λευκό φεμινισμό και το inclusivity της μαζικής πολιτιστικής βιομηχανίας μέχρι την αντίθεση σε ρατσιστικές πολιτικές, τα φεμινιστικά κινήματα, την επίκληση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και τα αιτήματα κοινωνικής δικαιοσύνης. Επειδή η αριστερά έχει δικά της αναλυτικά εργαλεία για να διαφοροποιεί όλα τα παραπάνω, και επειδή δεν μοιράζεται τις ίδιες προτεραιότητες και ανησυχίες με τους εισηγητές του όρου αυτού, προτείνεται να μην χρησιμοποιείται για την περιγραφή οποιασδήποτε από τις κατηγορίες που αναφέρθηκαν – ή και άλλων. Επειδή μάλιστα είναι ένας όρος αρνητικά φορτισμένος, και επειδή δεν προτείνεται ακριβώς κάποια θετική επανανοηματοδότηση του, ίσως θα ήταν εύστοχο να είναι από εκείνα τα πράγματα που «χαρίζουμε στη δεξιά», όπως ακριβώς δηλαδή κάναμε με τον όρο «λαθρομετανάστες» που κανείς δεν μπήκε στον κόπο να τον χρησιμοποιήσει «αλλιώς». Στο παρόν κείμενο, λόγω του «σφιχτού» περιεχομένου θα γίνει συμβατικά η χρήση του όρου, πάντα σε εισαγωγικά. Για την καλύτερη όμως σύμπλευση του/της αναγνώστη/τριας με το ύφος του κειμένου, προτείνεται κάθε που θα συναντάται ο όρος «woke» να διαβάζεται με μία ειρωνική γκριμάτσα.*

Μετά τη νίκη Τραμπ στις αμερικανικές εκλογές η συζήτηση για το «woke» περιστρέφεται κυρίως γύρω από το κατά πόσο στοίχισε στην Κάμαλα Χάρις και την καμπάνια του Δημοκρατικού κόμματος το γεγονός ότι εστίαζε σε ζητήματα δικαιωμάτων αντί στην οικονομία – ή αλλιώς το γεγονός πως εστίαζε στη «woke» ατζέντα αντί στα «πραγματικά» προβλήματα του κόσμου. Στο παρόν κείμενο δεν θα ασχοληθούμε ιδιαίτερα με τις αμερικανικές εκλογές, επειδή όμως λόγω της επικαιρότητας κυριαρχούν στη δημόσια σφαίρα, έχει σημασία να ειπωθούν κωδικά δύο λόγια.

Σε μεγάλο βαθμό ο δημόσιος διάλογος μέχρι στιγμής κατακλύζεται από επιφανειακές προσεγγίσεις, που δεν είναι πάντα αποτέλεσμα προθέσεων, αλλά και μιας ουσιαστικής έλλειψης πληροφοριών. Πέραν του ζητήματος του δικαιώματος στην άμβλωση, που όντως ήταν ισχυρά παρόν στην εκστρατεία της Χάρις, δεν είναι ιδιαίτερα γνωστά στο ευρύ κοινό άλλα σημεία της καμπάνιας των

Δημοκρατικών που να «ακουμπάνε» σε αυτό που σχηματικά αποκαλούμε «δικαιώματα». Βρισκόμαστε σε ένα ιδιαίτερα ζοφερό σημείο, αν τα αναπαραγωγικά δικαιώματα των γυναικών μπορούν να θεωρούνται υποτιμητικά «woke» ατζέντα ακόμα και έξω από τους ακροδεξιούς κύκλους, όμως στις δημόσιες αναλύσεις η «ατζέντα» αυτή δυσκολεύεται να αποκτήσει μορφή. Είμαστε πεπεισμένοι δηλαδή, πως έφταιξε μία ατζέντα την οποία δεν μπορούμε καν να περιγράψουμε. Αυτή η παρατήρηση -που δεν αφορά τους Αμερικανούς ψηφοφόρους αλλά τους Έλληνες σχολιαστές- ίσως παρουσιάζει ένα ενδιαφέρον.

Αν από όλα όσα θα μπορούσαν να θεωρούνται «δικαιωματικά» ή «woke» θέματα, μπορούμε να μιλήσουμε συγκεκριμένα μόνο για το δικαίωμα στην άμβλωση, έχει σημασία να ειπωθεί πως την ίδια στιγμή που ο Ντόναλντ Τραμπ εκλεγόταν 47ος πρόεδρος των ΗΠΑ, μία σειρά πολιτείες ενέκριναν την επέκταση του δικαιώματος αυτού μέσω δημοψηφισματικών διαδικασιών. Κάποιες μάλιστα από τις πολιτείες που ενέκριναν την επέκταση του δικαιώματος στην άμβλωση ήταν παράλληλα πολιτείες οι οποίες ψήφισαν υπέρ του Τραμπ, όπως η Αριζόνα, το Μιζούρι και η Νεβάδα. Το δικαίωμα στην άμβλωση δηλαδή δεν ήταν αρκετό για να δώσει τη νίκη στην Κάμαλα Χάρις, ήταν όμως αρκετό για να οδηγήσει τον κόσμο στις κάλπες σε μία παράλληλη πολιτική διαδικασία ώστε να το υπερασπιστεί. Αυτό ίσως υποδεικνύει πως οι προεδρικές εκλογές δεν αποτελούν απλώς σφιχτές διαδικασίες στις οποίες οι υποψήφιοι κάνουν εξαγγελίες και οι ψηφοφόροι τις επιβραβεύουν ή τις απορρίπτουν σε αξιακό ή πολιτικό επίπεδο, αλλά κρίνονται μέσα από πιο περίπλοκους μηχανισμούς.

Δεν θα επιχειρηθεί εδώ να δοθεί μία βαθιά και συνολική ανάλυση για το τι έκρινε τις αμερικανικές εκλογές, καθώς δεν πιστεύω πως διαθέτω μία τέτοια. Όμως, όταν μιλάμε για πιο περίπλοκους μηχανισμούς δεν χρειάζεται να αρχίσουμε τη συζήτηση κατευθείαν από το lobbying. Μπορούμε να αρχίσουμε από τη σχέση εξαγγελίας και αξιοπιστίας, ένα σημείο στο οποίο οι Δημοκρατικοί αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα. Στα ζητήματα που λέγεται πως δεν αφορούν τα «δικαιώματα», όπως η οικονομία -ένας κάπως στρεβλός ρητορικά διαχωρισμός, ιδίως όταν παράλληλα δεν θεωρείται ταμπού να μιλάει κανείς για «δικαιώματα των εργατών»- το ότι οι Δημοκρατικοί δεν έχουν να προτείνουν ένα συνεκτικό αφήγημα για το μέλλον που να φαντάζει ελκυστικό στην πλειοψηφία της εργατικής τάξης είναι το ένα σκέλος. Το άλλο σκέλος είναι πως βγαίνουν από μία αποτυχημένη θητεία Μπάιντεν την οποία και υπερασπίζονται, και η οποία προστίθεται στο μοτίβο των αλλεπάλληλων προδοσιών προς τους/τις εργάτ(ρι)ες ψηφοφόρους που ακολουθεί το Δημοκρατικό κόμμα τα τελευταία πολλά χρόνια. Ακόμα κι αν είχαν δηλαδή ένα τέτοιο αφήγημα δεν μπορούν να πείσουν κανέναν πως θα ήταν σε θέση να το εφαρμόσουν ή πως όντως θα επέλεγαν να το κάνουν.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να ειπωθεί πως οι Δημοκρατικοί αποτυγχάνουν σε επίπεδο αξιοπιστίας όχι μόνο στην οικονομία αλλά και σε ότι αφορά την ατζέντα των κοινωνικών δικαιωμάτων. Η θητεία του Μπαράκ Ομπάμα, του πρώτου μαύρου προέδρου των ΗΠΑ, σημείωσε ρεκόρ απελάσεων. Η αστυνομική βία και οι δολοφονίες από την πλευρά αστυνομικών βρέθηκαν και πάλι στα ύψη κατά τη θητεία Μπάιντεν, μία θητεία που ακολούθησε τη ρατσιστική δολοφονία του Τζορτζ Φλόιντ από αστυνομικό και το μεγαλειώδες κίνημα Black Lives Matter. Όσον αφορά δε τις αμβλώσεις, οι Δημοκρατικοί, που

τις χρησιμοποιούν εργαλειακά διαχρονικά ενάντια στους Ρεπουμπλικανούς, επίσης δεν είναι άμοιροι ευθυνών. Το 2009, επί θητείας Ομπάμα, 64 Δημοκρατικοί ψήφισαν υπέρ της τροπολογίας Stupak-Pitts που όριζε τον περιορισμό της ομοσπονδιακής χρηματοδότησης για τη διενέργεια των αμβλώσεων, με τις ψήφους τους να κρίνουν το αποτέλεσμα και την τροπολογία να υπερψηφίζεται. Τέλος, θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς πως όταν αυτοί που ενδιαφέρονται για τα «δικαιώματα» αποκαλούν τον πρόεδρο σου «Genocide Joe», αυτό δεν βοηθάει ακριβώς στην ευκρίνεια της «δικαιωματικής» αντίθεσης. Αν όλα αυτά συνδυαστούν με τη δεξιά στροφή της Κάμαλα Χάρις σε μία σειρά ζητημάτων όπως η χρησιμότητα των ψηλών τειχών για την αποτροπή μεταναστών, και την πλειοδοσία της σε θέματα όπως η οπλοκατοχή, που πάσχιζε να διαβεβαιώσει το εκλογικό κοινό πως και η ίδια διαθέτει όπλο, ίσως το ερώτημα αν η οικονομία κερδίζει τα «δικαιώματα» να μην μπορεί να εξεταστεί με ακρίβεια, καθώς τα «δικαιώματα» δεν ήταν ποτέ εκεί ακριβώς με τον τρόπο που τα φανταζόμαστε.

Επιστρέφοντας στους Έλληνες σχολιαστές, πρέπει να πούμε πως η πληροφόρηση δεν αρκεί, καθώς υπάρχουν και οι προθέσεις. Από τον Άδωνι Γεωργιάδη, τον Δημήτρη Νατσιό, την Αφροδίτη Λατινοπούλου και τον Κωνσταντίνο Μπογδάνο, γνωστών για τη σχέση τους με τις ακροδεξιές απόψεις, μέχρι τη Ντόρα Μπακογιάννη και την Άννα Διαμαντοπούλου, που αποτελούν τη φιλελεύθερη πτέρυγα της δεξιάς, όλοι/ες συνομολογούν πως η νίκη Τραμπ αποτελεί σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό μία αντίδραση στη «woke» ατζέντα. Ο ίδιος ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, μετά την εκλογή Τραμπ μπήκε στη διαδικασία να διαβεβαιώσει πως ευτυχώς δεν υπάρχει «woke» ατζέντα στην Ελλάδα, καθώς όπως βλέπουμε στις ΗΠΑ πρόκειται για την «τυραννία των μειοψηφιών». Στο πλευρό όλων των παραπάνω βρίσκονται πάντα τα συστημικά ΜΜΕ, που εγκαλούν μέχρι και την κυβέρνηση Μητσοτάκη για «woke» στροφή, τόσο μετά τις εκλογές των ΗΠΑ όσο και με αφορμή το νομοσχέδιο για την ισότητα στο γάμο.

Την άποψη πως η «woke» ατζέντα στοίχισε την προεδρία από την Κάμαλα Χάρις φαίνεται να μοιράζεται και ένα μέρος της αριστεράς. Ίσως θα ήταν σωστό να αναρωτηθούμε, αν υπάρχει κάτι που να συνδέει τους ετερόκλητους αυτούς συστημικούς παράγοντες και να τους οδηγεί πρόθυμα στο να στοχοποιήσουν την «woke» ατζέντα. Αν μοιράζονται δηλαδή κάποιο κοινό συμφέρον στο να ευθύνεται η «woke» ατζέντα για τις χαμένες εκλογές της Χάρις, από το να ευθύνεται οποιαδήποτε άλλη στρατηγική πολιτική επιλογή του συστήματος των ΗΠΑ, με το οποίο ταυτίζεται το κόμμα των Δημοκρατικών. Ένα κοινό συμφέρον, που ίσως οι υπόλοιποι δεν μοιραζόμαστε μαζί τους.

Μετά τις παραπάνω αποσπασματικές παρατηρήσεις, μπορούμε να κλείσουμε την μικρή (;) παρένθεση των αμερικανικών εκλογών, καθώς όπως προδίδει ο τίτλος, αυτό που μας αφορά είναι η αριστερά, και ας το ομολογήσουμε, οι Δημοκρατικοί δεν έχουν καμία σχέση μαζί της. Οι αντι-woke θα ισχυρίζονταν εδώ πως «όλα ίδια είναι», αλλά εμείς που δεν πιστεύουμε σε κάποια παγκόσμια ΛΟΑΤΚΙΑ+ συνωμοσία, οφείλουμε να πούμε το αντίθετο. Η σχέση που έχει η αριστερά με τα «δικαιώματα» είναι σε ιστορικό, πολιτικό και δομικό επίπεδο, πολύ διαφορετική από τη σχέση που έχει το κατεστημένο των ΗΠΑ. Και με αυτό θα ασχοληθούμε στη συνέχεια.

Από την εκλογική άνοδο της Λεπέν στη Γαλλία μέχρι μία δεύτερη τετραετία Μητσοτάκη στην Ελλάδα

και την άνοδο της ελληνικής ακροδεξιάς, τα πάντα φαίνεται πως μπορούν να αποτελέσουν αφορμή για κριτική στην αριστερά που έχει χάσει τη σχέση της με το λαό και έχει γίνει πολύ «woke». Οι πιο μετριοπαθείς ισχυρίζονται πως τα «δικαιώματα» δεν αρκούν για να κερδίσουν τις εκλογές, ενώ οι πεισμένοι «αντι-woke» στρατιώτες ισχυρίζονται πως τα «δικαιώματα» είναι λόγος για να χαθούν οι εκλογές. Οι δύο προσεγγίσεις διαφέρουν πολύ μεταξύ τους, όπως πιθανότατα διαφέρουν σε αρκετές περιπτώσεις οι προθέσεις των φορέων τους. Εξάλλου οι πρώτοι σε επίπεδο μιας αφαιρετικής ανάλυσης για το τι κάνει εκλογικά γκελ, ίσως να έχουν δίκιο. Αρμόζει όμως να απαντήσουμε συνολικά.

Στην διαφορετική περίπτωση της Γαλλίας, το μοτίβο επαναλαμβάνεται. Αν ζητήσει κανείς μία περιγραφή της «woke» ατζέντας του Μελανσόν, πάλι κατά πάσα πιθανότητα δεν θα πάρει κάποια συγκεκριμένη απάντηση. Και βέβαια, στην πραγματικότητα είναι εξαιρετικά δύσκολο να κατηγορηθεί ως «woke» μία ατζέντα που περιλαμβάνει πάγωμα των αυξήσεων των τιμών σε ενέργεια, τρόφιμα και καύσιμα, αποκατάσταση της αγοραστικής δύναμης, εκατοντάδες χιλιάδες νέες θέσεις σε βρεφονηπιακούς σταθμούς, κατασκευή 200.000 μονάδων κοινωνικής στέγασης, καθιέρωση γευμάτων για τους φοιτητές, φόρους στα υπερκέρδη, αυξήσεις μισθών και συντάξεων, ακύρωση της αύξησης της ηλικίας συνταξιοδότησης, κ.α. Η παραδοχή πως η Λεπέν κερδίζει τους εργάτες, γιατί η αριστερά δεν ασχολείται με τα προβλήματα τους αλλά με «woke» ζητήματα είναι παντελώς αυθαίρετη.

Προσοχή: το αν η αριστερά ασχολείται αποτελεσματικά με τα προβλήματα της εργατικής τάξης και το αν η αριστερά έχει εγκαταλείψει την εργατική τάξη για χάρη μιας «woke» ατζέντας, είναι δύο εντελώς διαφορετικά πράγματα. Οι ερμηνείες είναι επιδερμικές, ενώ αναλύσεις που δείχνουν πως οι εργαζόμενοι που στηρίζουν τη Λεπέν ανήκουν στα στρώματα που απολαμβάνουν μία μεγαλύτερη οικονομική σταθερότητα (σε αντίθεση με τους εργάτες που ζουν με τους κατώτατους μισθούς και σε καθεστώς επισφάλειας και στηρίζουν την αριστερά), και πως δεν είναι αντίθετοι σε όσα προτείνει η αριστερά μόνο όσον αφορά τα «δικαιώματα» αλλά και όσον αφορά την εργασία και την οικονομία, αγνοούνται πλήρως.

Ποια αριστερά;

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το επιχείρημα μεταφέρεται copy-paste και στην ελληνική περίπτωση, σε κάθε εκλογική επιτυχία της δεξιάς και της ακροδεξιάς. Στην ελληνική περίπτωση είναι και που αποτυγχάνει πλήρως να αποκτήσει κάποιο ουσιαστικό νόημα. Σε αντίθεση με το Maestro, το επιχείρημα για τη «woke» αριστερά, δεν είναι καθόλου καλό για τα ελληνικά δεδομένα. Στις ΗΠΑ υπάρχει πράγματι ένα κατεστημένο, συνδεδεμένο με τους Δημοκρατικούς, που όπως έγραψε μετεκλογικά ο Μπέρνι Σάντερς -αφού είχε χάσει η υποψήφια υπέρ της οποίας είχε τοποθετηθεί προεκλογικά παρά την στάση της σε μία συνεχιζόμενη γενοκτονία- έχει εγκαταλείψει την εργατική τάξη και προσπαθεί να χτίσει αντίθεση απέναντι στον φασίστα Τραμπ στη βάση μιας ευνοϊκής

προσέγγισης όσον αφορά τα κοινωνικά δικαιώματα, που σε αντιστοίχιση με τις εφαρμοσμένες πολιτικές, αποδεικνύεται πλήρως υποκριτικό. Όταν όμως συζητάμε για μία υποτιθέμενη «woke» αριστερά της Ελλάδας, το πιεστικό ερώτημα είναι «ποια αριστερά;».

Παρότι οι περιγραφικοί πολιτικοί όροι είναι αρκετά εύκαμπτοι και ιστορικά αλλάζουν μορφή, θα ήταν χρήσιμο εδώ να συμφωνήσουμε πως αριστερά δεν αποτελούν κόμματα που έχουν ψηφίσει μνημόνια. Αν παρ'όλα αυτά δεν συμφωνούμε σε αυτό, δεν θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί πως ο ΣΥΡΙΖΑ και η Νέα Αριστερά -που εξάλλου έχουν και τον όρο στον όνομα τους- ασχολούνται περισσότερο με τον φεμινισμό παρά με την ακρίβεια. Μήπως το ζήτημα δεν είναι η ποσότητα αλλά η ποιότητα; Μήπως δεν είναι ότι ασχολούνται περισσότερο με τα «δικαιώματα», αλλά ότι ασχολούνται πιο ουσιαστικά μαζί τους αφού μετά τα μνημόνια δεν τους έμεινε κάτι άλλο; Κι όμως, η Μόρια θα είναι πάντα εκεί να θυμίζει την απάντηση και σε αυτό το ερώτημα.

Αν πάλι συμφωνούμε να εξαιρέσουμε τη μνημονιακή «αριστερά» από την κουβέντα για ευνόητους λόγους, και αν συμφωνούμε πως η αριστερά είναι οι οργανώσεις της και όχι αυτόνομες προσωπικότητες στα social media που μαζεύουν likes, ποια είναι αυτή η αριστερά που έχει γίνει πολύ «woke» και δεν ασχολείται με τα «πραγματικά προβλήματα» του λαού, όπως τα εννοούν οι επικριτές της; Είναι το ΚΚΕ; Είναι το ΜέΡΑ25; Είναι η ΑΝΤΑΡΣΥΑ; Είναι η Αναμέτρηση, η Μετάβαση, το ΚΚΕ-μλ ή το ΜΛ-ΚΚΕ; Είναι μήπως η ΟΚΔΕ; Ίσως κάποια άλλη οργάνωση της αριστεράς; Σε ποιας αριστερής οργάνωσης τη σελίδα μπορεί να μπει κανείς και να δει περισσότερες αναρτήσεις για τα δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙΑ+ κοινότητας ή των μεταναστ(ρι)ών από ότι για την ακρίβεια, την υγεία, την παιδεία, το κοινωνικό κράτος; Ποια αριστερή οργάνωση ρίχνει περισσότερο χρόνο σε φεμινιστικές συλλογικότητες από ότι σε εργατικά σωματεία; Και ακόμα κι αν στύψουμε το κεφάλι μας και βρούμε με το ζόρι κάποια τέτοια οργάνωση, ποια είναι η μεγάλη εικόνα;

Το κόμμα της αριστεράς που πήρε τα μεγαλύτερα ποσοστά στις τελευταίες εκλογές, αναγνωρίζει δικαίωμα του παιδιού σε μαμά και μπαμπά. Το -κάπως αυτονόητο- αίτημα να μην έχει θέση σε αντιρατσιστικό φεστιβάλ ο ομοφοβικός λόγος γεννά συγκρούσεις στο εσωτερικό της αριστεράς. Καλούνται πορείες πανελλαδικά για θέματα «δικαιωμάτων» και η έλλειψη ικανού αριθμού ατόμων καθιστά αδύνατη τη διεκπεραίωση τους. Ποια είναι λοιπόν αυτή η αριστερά;

Αν κάτι είναι αξιοσημείωτο αυτό είναι πως η αριστερά πλέον ασχολείται με κάποια είδη «δικαιωμάτων» περισσότερο από ότι το έκανε η ίδια παλαιότερα και όχι εις βάρος κάποιων άλλων θεμάτων -με κάποια άλλα είδη «δικαιωμάτων», πάντα ασχολούνταν. Στη συνέχεια θα ισχυριστώ πως αυτό δεν είναι απλά θετικό, αλλά είναι και κάτι στο οποίο η αριστερά θα πρέπει να βελτιωθεί πάρα πολύ.

Κι αν είμαι «woke»;

Αν για την οικονομία της συζήτησης πάρουμε ως δεδομένο πως η αριστερά έχει γίνει πολύ «woke», αυτό που εξακολουθεί να λείπει είναι η τεκμηρίωση του δεύτερου σκέλους του ισχυρισμού, που λέει πως αυτό είναι που ευθύνεται που η αριστερά έχει χάσει την επαφή της με τα λαϊκά στρώματα -σε σχέση με πότε άραγε; Αν ο ισχυρισμός είναι πως η αριστερά έχει χάσει το λαϊκό της έρεισμα σε σχέση με πριν δέκα χρόνια για παράδειγμα, γιατί να ευθύνεται η «στροφή» στον «δικαιωματισμό» ή τη «woke» ατζέντα (όροι που εναλλάσσονται στα χείλη των επικριτών) και όχι κάποια άλλη συνθήκη, όπως το γεγονός ότι η αριστερά έφερε μνημόνιο, αποτυγχάνοντας πλήρως να δώσει λύση στα αδιέξοδα της κρίσης -μιας κρίσης που ευθύνεται μεταξύ άλλων για το ότι η αριστερά ήρθε σε διευρυμένη επαφή με τα λαϊκά στρώματα; Δεν μοιάζει κάπως πιο σημαντικό το δεύτερο;

Παρεμπιπτόντως, πριν δέκα χρόνια η κατηγορία του «δικαιωματισμού» εξαπολύονταν και απέναντι στον ΣΥΡΙΖΑ, από την πλευρά της «ορθόδοξης» αριστεράς. Στο μεταξύ ο ΣΥΡΙΖΑ βγήκε κυβέρνηση και πήρε την εξουσία τάζοντας την κατάργηση του μνημονίου και την εφαρμογή του προγράμματος Θεσσαλονίκης, που «woke» δεν το λες. Θα μπορούσε εδώ να αντιτείνει κανείς πως ακριβώς επειδή εστίαζε στην οικονομία και άρα στα «πραγματικά» προβλήματα κατάφερε να κερδίσει τις εκλογές. Αν όμως ήταν τόσο «δικαιωματίστικος» όσο τον παρουσίαζαν οι ισχυρισμοί τότε, εκ του αποτελέσματος μπορούμε να πούμε πως αυτό δεν υπήρξε επαρκώς αποτρεπτικό και δεν εμπόδισε τους ψηφοφόρους να του δώσουν την πρωτιά. Είτε θα πρέπει ο ΣΥΡΙΖΑ να έγινε έκτοτε πολύ πιο «woke», πράγμα που κάπως θα πρέπει να αποδειχτεί, είτε να επέδρασε πολύ πιο έντονα στη σκέψη του μέσου ψηφοφόρου το γεγονός πως έφερε μνημόνιο και πως απέτυχε παταγωδώς ακόμα και να εφαρμόσει κάποιο δήθεν «παράλληλο πρόγραμμα» που είχε στο τσεπάκι. Θα έβαζα τα ρέστα μου στο δεύτερο.

Αν από την άλλη πλευρά η διαπίστωση πως η αριστερά έχει χάσει την επαφή της με τα λαϊκά στρώματα αφορά ένα πιο ευρύ χρονικό πλαίσιο, πάλι παραμένει έωλη η «woke» ερμηνεία. Γιατί να μη φταίνε άλλες αλλαγές που έχουν συντελεστεί στην πολιτική γραμμή της αριστεράς μέσα στις δεκαετίες, γιατί να μη φταίνε οι αλλαγές στην ταξική της σύνθεση, οι χώροι αναπαραγωγής της, η τακτική που ακολουθεί στα σωματεία, η υποχώρηση της ενσώματης πολιτικής για χάρη του ψηφιακού ακτιβισμού, τα στρατηγικά της αδιέξοδα είτε πρόκειται για τη «ρεφορμιστική» είτε για την «επαναστατική» της εκδοχή; Που βρίσκεται η αιτιακή σύνδεση της απώλειας του λαϊκού ερείσματος με την «woke» στροφή, πότε το μετρήσαμε και με τι δεδομένα;

Και επιτέλους, ακόμα κι αν όλες οι κατηγορίες ισχύουν και η αριστερά έχει εγκαταλείψει τα συμφέροντα της εργατικής τάξης για χάρη μιας «woke» ατζέντας, ποιο είναι εκείνο το δομικό στοιχείο που φέρνει αντιπαραθετικά τα κοινωνικά δικαιώματα με μία πολιτική υπέρ της εργατικής τάξης, έτσι ώστε οι επικριτές της «woke» αριστεράς να αδυνατούν να τα συμβιβάσουν; Τι αποτρέπει όσους κρατούν τα «κλειδιά» της ταξικής πάλης και της εργατικής πολιτικής να εντάξουν στον λόγο και την πρακτική τους ζητήματα που αφορούν την ισότητα των ανθρώπων σε όλες τις εκφάνσεις της πολιτικής και κοινωνικής ζωής όχι μόνο με βάση τον πλούτο, αλλά και το φύλο, τη φυλή και τον σεξουαλικό προσανατολισμό; Γιατί να ετεροπροσδιοριστούν και να κάνουν το ίδιο λάθος με τους

κατηγορούμενους τους, εγκαταλείποντας ένα μεγάλο μέρος των βιωμένων καταπιέσεων στο έλεος τους για χάρη μιας μονοθεματικής πολιτικής;

Τι να φταίει; – Τι να κάνουμε;

Συνδυάζοντας ακόμα από τον υπότιτλο τη Μαρινέλλα με τον Λένιν, σε μία προσπάθεια σύγκλισης του έμφυλου με το ταξικό, θα γίνει μία προσπάθεια στο τελευταίο μέρος να προσεγγιστεί το τι ισχύει και το τι θα πρέπει να ισχύσει, παίρνοντας πάλι αποστάσεις από απόλυτες ερμηνείες και απόλυτες αλήθειες.

Υπάρχει σοβαρή πιθανότητα να συμβαίνουν δύο πράγματα που εμποδίζουν την προφητεία να εκπληρωθεί:

Α) Να θεωρούμε ως αριστερά αναγνωρισμένες περσόνες των social media αντί των οργανώσεων που κάνουν πολιτικές διαδικασίες, οργανώνουν συνελεύσεις, δραστηριοποιούνται στα σωματεία και στους φοιτητικούς συλλόγους, και κατεβαίνουν στον δρόμο, συχνά όχι επιτυχημένα, και να καταλήγουμε να έχουμε μία πολύ στρεβλή εικόνα για το τι είναι η αριστερά και τι εντέλει κάνει. Ας είχε βέβαια και η αριστερά τα εφόδια να το γνωστοποιήσει. Πρέπει μόνο να θυμόμαστε πως αριστερά είναι η συλλογικότητα, η συλλογική επεξεργασία, η συλλογική γραμμή, η συλλογική δράση, τα συλλογικά συμπεράσματα. Το πρώτο αυτό σημείο αφορά περισσότερο ανθρώπους που βρίσκονται εκτός της οργανωμένης αριστεράς.

Β) Να μας βολεύει να φταίει η «woke» αντζέντα. Αν η αποτυχία της αριστεράς να εμπνεύσει την εργατική τάξη ευθύνεται στην δική της προδοσία απέναντι στα προβλήματα της για χάρη μιας «woke» ατζέντας τότε επιτυγχάνουμε μία διπλή αποφυγή άβολων καταστάσεων: 1) την αποδοχή του ότι ο λαός αλλά και η εργατική τάξη δεν αποτελούν ενιαίες κατηγορίες σε επίπεδο αντιλήψεων και συμφερόντων, και δεν διαθέτουν εξορισμού μία ντούρα ταξική συνείδηση που το μόνο της εμπόδιο προς τη δικαίωση και την κομμουνιστική απελευθέρωση είναι ότι κάποιος δεν της τείνει σωστά το χέρι 2) την αποδοχή της αναγκαιότητας να «wokeποιηθούμε» και εμείς οι ίδιοι/ες/α αν θέλουμε να σταθούμε πάνω από όλους/ες/α τους καταπιεσμένους/ες/α αυτού του κόσμου. Το δεύτερο αυτό σημείο αφορά και τους εκτός και τους εντός της οργανωμένης αριστεράς, και ίσως είναι εξίσου άβολο.

Ισχύει πως στις ΗΠΑ ένα κατεστημένο που συνδέεται κυρίως με το κόμμα των Δημοκρατικών, εκμεταλλεύεται ρητορικά τα δικαιώματα για να πλάσει μία αντίθεση προς το Ρεπουμπλικανικό κόμμα, και πως ένα εταιρικό σύστημα συμπλέει με αυτή τη συνθήκη για να διασπάσει την εργατική τάξη σε επίπεδο ατομικών ταυτοτήτων με από τα πάνω ρυθμιστικούς όρους. Ισχύει πως υπάρχει ένας φιλελεύθερος λευκός φεμινισμός που είναι έτοιμος να δικαιολογήσει ρατσιστικά εγκλήματα και ιμπεριαλιστικές αποικιοκρατικές επιθέσεις. Ισχύει πως υπάρχει ένας αστικός φεμινισμός που περιορίζει τον περί δικαιωμάτων λόγο του στο να επεκταθούν τα προνόμια των προνομιούχων

αντρών και στις προνομιούχες γυναίκες. Ισχύει επίσης πως υπάρχει ένας κόσμος εκτός της οργανωμένης αριστεράς που προτίθεται να αγωνιστεί περισσότερο ενάντια στην έμφυλη καταπίεση παρά υπέρ των συλλογικών συμβάσεων. Αυτό το τελευταίο όμως, είναι πιθανό να συμβαίνει όχι μόνο λόγω της εμπέδωσης του ατομισμού και του νεοφιλελεύθερου TINA (πράγματα που ισχύει και δεν πρέπει να υποτιμάται) αλλά και γιατί οι αγώνες που δεν ματαιώθηκαν τόσο πολύ τόσο πρόσφατα, έχουν να υποσχεθούν περισσότερες νίκες. Και ισχύει φυσικά και πως εγκληματικά καθεστώτα όπως αυτό του Ισραήλ χρησιμοποιούν αβλαβείς για τα ίδια τακτικές pink washing ώστε να ξεπλύνουν τον καταπιεστικό ή και δολοφονικό τους χαρακτήρα. Παράλληλα όμως δεν θα πρέπει να ξεχνάμε πως παρότι δεν έχει οδηγήσει στην εφεύρεση ενός εξίσου δημοφιλούς όρου όπως οι όροι pink-washing ή green-washing, εγκληματικές κυβερνήσεις μπορούν να κρύβονται και πίσω από μία φιλεργατική ρητορική. Οι εκατοντάδες επαναπροωθήσεις και απελάσεις, καθώς και τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, μεταξύ άλλων αφορούν ανθρώπους που θα έκλεβαν τις δουλειές των ντόπιων εργατών.

Τίποτα όμως από τα παραπάνω δεν έχει σχέση με το γεγονός πως η μάχη στο σήμερα απέναντι στη ρατσιστική, έμφυλη, ομοφοβική, τρανσφοβική, μισαναπηρική βία σε όλες τους τις εκφάνσεις είναι μία δίκαιη μάχη, και δεν στερεί τίποτα απολύτως από άλλες μάχες, καθώς η αριστερά έχει και τον χρόνο και το χρέος να βρίσκεται οπουδήποτε βρίσκεται το άδικο. Τίποτα από αυτά δεν έχει σχέση με το γεγονός πως αιτήματα που αφορούν την απελευθέρωση από κάθε είδους καταπίεση συμπλέουν απόλυτα με το όραμα μιας κοινωνίας απελευθερωμένης από προνόμια, μιας κοινωνίας χωρίς εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, και δεν αποτελούν απλώς δευτερεύουσες αντιθέσεις που θα λυθούν δια μαγείας μόλις ο πλούτος διανεμηθεί ισότιμα. Το να βάζει κανείς αντιπαραθετικά με την «ταξική ατζέντα» ζητήματα όπως οι γυναικοκτονίες, οι επαναπροωθήσεις, και ολόκληρες ζωές καταδικασμένες στη θλίψη, δείχνει την δική του αντίληψη για την εργατική τάξη και τον κόσμο στον οποίο θα ζει απελευθερωμένη, κανενός άλλου. Και οπωσδήποτε αποτελεί επιλογή, δεν υπάρχει καμία δομική συνθήκη που να οδηγεί είτε στην υπεράσπιση ενός εργάτη που γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευση είτε στην υπεράσπιση μιας γυναίκας που βιάζεται.

Το ότι η αριστερά δυσκολεύεται μερικές φορές να αναγνωρίσει την καταπίεση δεν οφείλεται απλώς σε κάποιον ορθόδοξο τρόπο ερμηνείας του καπιταλιστικού συστήματος, αλλά στο γεγονός πως λόγω θέσης σε συγκεκριμένο ιστορικό, πολιτικό και πολιτισμικό συγκείμενο δεν είναι ουσιοκρατικά προστατευμένη ούτε από ρατσιστικές ούτε από σεξιστικές αντιλήψεις και αντανακλαστικά και πως τα μέλη της, άνευ προθέσεων, είναι φορείς μιας σειράς προνομίων που πολλές φορές δεν μπορούν καν να αναγνωρίσουν, αλλά επιβάλλεται να ξεριζώσουν.

Η αλήθεια είναι πως δεν ασχολούμαστε αρκετά με τις επαναπροωθήσεις. Δεν ασχολούμαστε αρκετά με τις τρανσφοβικές επιθέσεις. Δεν ασχολούμαστε αρκετά με μία σειρά δικαιωμάτων, των γυναικών, των ΛΟΑΤΚΙΑ+, των μεταναστ(ρι)ών, αλλά και κάποιων άλλων ξεχασμένων, όπως των φυλακισμένων (ένα ακόμη άβολο ζήτημα, όσο επεκτείνεται ο ποινικός λαϊκισμός και σε προοδευτικά ακροατήρια). Δεν έχουμε καλέσει αρκετές πρωτοβουλίες ενάντια στις γυναικοκτονίες (αν έχουμε καλέσει

συγκροτημένα κάποιες πέραν των αντανακλαστικών -συχνά μεγάλων- πορειών), όσο κι αν επεκτείνεται ο μακάβριος κατάλογος των δολοφονημένων γυναικών. Δεν προσπαθούμε αρκετά να ξεβολευτούμε και να γίνουμε φροντιστικοί στο πως συμπεριφερόμαστε, στο πως μιλάμε, στο πως υπάρχουμε. Αν το κάναμε, κόντρα σε όσα πιστεύουν οι «αντι-woke» σταυροφόροι, θα φαινόταν όντως στις δράσεις μας, στην ημερήσια διάταξη μας, στον τρόπο μας να κάνουμε διαδικασίες και στο ποιους/ες/α συμπεριλαμβάνουμε πραγματικά και όχι μόνο ρητορικά, και φυσικά στα όρια που θέτουμε ως προς τη συνύπαρξη και τη συνεργασία με άλλες πολιτικές δυνάμεις.

Αν τα κάνουμε, όμως, όλα αυτά, μπορεί να δυσκολευτούμε ακόμα περισσότερο να αυξήσουμε τα ποσοστά μας στις εκλογές, αν όσοι ισχυρίζονται πως η «woke» ατζέντα δεν «τραβάει» τον λαό έχουν δίκιο.

Ίσως όμως το χρέος της αριστεράς δεν είναι να προσαρμόζει τις αξίες της στο τι κερδίζει τις εκλογές. Αυτά τα κάνουν οι Δημοκρατικοί στις ΗΠΑ -και πάλι αποτυχημένα. Εξάλλου, οι επιθυμίες των από κάτω δομούνται εντός των σχέσεων εξουσίας που η αριστερά θέλει να σπάσει και όχι ανεξάρτητα από αυτές. Χρέος της αριστεράς είναι να φανταστεί έναν κόσμο χωρίς εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, και αυτό πάει πολύ πέρα από την αναγκαία αναδιανομή του πλούτου. Το ότι πρέπει να βρει τρόπο να προσαρμόσει τις αξίες της σε μία νικηφόρα στρατηγική και σε ένα υλοποιήσιμο σχέδιο είναι πράγματι πρόβλημα, αλλά είναι ένα πρόβλημα που αφορά την αριστερά έτσι κι αλλιώς πολύ πριν διαδοθούν οι περισσότερες από τις σημερινές περί δικαιωμάτων αντιλήψεις. Οι αξίες και η νικηφόρα στρατηγική της αριστεράς σήμερα, δεν μπορούν να βρίσκονται μακριά από μία διαθεματική προσέγγιση (φύλο-φυλή-τάξη). Μία διαθεματική προσέγγιση που θα βρίσκεται πολύ πέραν της ρητορικής πλαισίωσης μονοθεματικών δράσεων και που θα αντανακλάται στον τρόπο συγκρότησης και λειτουργίας, στις διεκδικήσεις του σήμερα και στο πολιτικό πρόγραμμα του αύριο. Ποτέ κανένα πρόγραμμα της αριστεράς δεν ξεκίνησε εκφράζοντας την πλειοψηφία, αλλά για να εκφράσει την πλειοψηφία. Αυτό είναι που την συγκροτεί ως αντισυστημική δύναμη. Το σύστημα δεν υιοθετεί αυτά που λέμε, και η κυρίαρχη ιδεολογία αντίστοιχα δεν τα ενσταλάζει στους από κάτω.

Το τι κερδίζει ποσοστά εντός του υπάρχοντος συστήματος, χωρίς να προκληθούν ρωγμές και ρήξεις, δεν μπορεί ποτέ να είναι κριτήριο. Αν το κριτήριο είναι το τι ενδιαφέρει τον λαό χωρίς να χρειαστεί εμείς να παρέμβουμε στα ενδιαφέροντα του με οποιονδήποτε τρόπο, τα νέα είναι άσχημα. Ο λαός δεν ενδιαφέρεται καθόλου να πάρει τα μέσα παραγωγής στα χεριά του.

Για την ακρίβεια, δεν του καίγεται καρφάκι